

ПОВЕЗИВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ И ТЕХНОЛОГИЈЕ

Дигитална хуманистика – научни скуп о дигитализацији,
Народна библиотека Крушевац, 25–26. септембар 2023.

Народна библиотека Крушевац је по први пут организовала стручно научни скуп о дигитализацији књижевне, архивске и музејске грађе уз подршку Министарства културе Републике Србије. Скуп под називом „Дигитална хуманистика” одржан је у просторијама Библиотеке, у периоду од 25. до 26. септембра 2023. године, уз присуство бројних стручњака из библиотечке и архивске делатности. Нажалост, планирано учешће страних излагача ове године је изостало, али то ни у ком случају не умањује успешност скупа.

Будући да су се послови дигитализације увелико интегрисали у свакодневни рад библиотека, музеја и архива, основни циљ конференције је да прерасте у традиционално место сусрета запослених у овим институцијама, и на тај начин омогући сталну размену идеја, унапређење знања и искуства на пољу дигитализације. У складу са постављеним циљем, оформљен је и сајт конференције на адреси <https://digitalnahumanistika.com/>, који ће се допуњавати одговарајућим садржајима.

Програм конференције био је доказ преданости организатора да обезбеди увид у различите аспекте дигиталне хуманистике, укључујући и значај и улогу дигиталних колекција; методе и технике формирања, чувања и презентовања дигиталних садржаја; примере постојећих дигиталних колекција; дигиталне библиотеке у контексту правне регулативе, пре свега ауторског права, заштите података и цензуре; међународне пројекте који се баве општом доступношћу дигиталних садржаја; али и савремене тенденције отвореног приступа дигиталним садржајима; као и проширену стварност (virtual reality – VR) и вештачку интелигенцију (artificial intelligence – AI).

Пленарно предавање одржала је проф. др. Александра Вранеш, говорећи о теоријским концептима дигиталне хуманистике. Поред већ увреже-

них бојазни о томе да ли ће традиционална књига и библиотека постојати у будућности, или ће их у потпуности заменити електронска књига и виртуелни извори знања и забаве, професорка је отворила и питање да ли је друштву хуманистика уопште потребна и да ли је дигитална хуманистика њен пут ка спасењу, односно опстанку. Ова разматрања о етичким димензијама дигиталних хуманистичких наука изазвала су нас да размислимо о ширим импликацијама нашег рада.

Два предавања по позиву била су прилика да се учесници упознају са достигнућима две значајне библиотеке у окружењу на пољу дигитализације и коришћења дигиталних технологија. Најпре је Тамара Бугиган Вучај представила дигиталну библиотеку Народне библиотеке Србије, као и активности Библиотеке из поменутог домена у националним и европским оквирима. Фокус другог предавања, које су одржале др Александра Тртовац и др Наташа Дакић, био је на приказу могућих истраживања из дигиталне хуманистике коришћењем дигиталних колекција Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић”.

Током трајања конференције разноврсни говорници донели су различита искуства и увиде, подстичући ангажованост и дискусију учесника. Још једном је истакнута неопходност израде централног регистра, који би окупио све дигиталне садржаје установа културе. Представљене су и дигиталне колекције у отвореном приступу националних институција као што су Библиотека Матице српске и Историјски архив Војводине. Јавне библиотеке Србије такође су имале прилику да представе своје дигиталне колекције, базе података и различита софтверска решења, која доприносе демократизацији приступа знању. Значајно је истаћи да је платформа ResCarta означена као тренутно најбоље решење за формирање функционалне дигиталне библиотеке. Искуство у раду са овом платформом представиле су колеге из Библиотеке града Београда, Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис”, Чачак и Библиотеке шабачке, док је у Народној библиотеци Крушевац у току миграција података на платформу ResCarta. Посебан сегмент био је посвећен могућности примене електронских водича као помоћних уџбеника, који су развили стручњаци из Математичког института САНУ и АРХИМедиа група, као и могућности употребе колаборативних мудрих алата за подршку заједничког учења.

Конференција под називом *Дигитална хуманистика* одржана у Крушевцу, представља неоспорни успех. Није само приказала најновије тенденције развоја у датој области, већ је такође подстакла и осећај заједништва међу учесницима. Формат уживо, добродошао као одступање од виртуелног обичаја, још једном је истакао важност личних интеракција и случајних сусрета у стручном дијалогу, те се надамо да ће организатор успети у намери да се ова конференција одржава годишње и постане централно место окупљања свих који се баве заштитом културне баштине и промоцијом културне баштине представљене у виртуелном простору.